

Грађани више гладни правде него истине

РОДОЉУБ ШАБИЋ

ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Фото: Медија центар

реника, па до још увек постојећих логистичких проблема. Главни проблем је што ни шест година након оснивања институција нема на располагању одговарајући простор. Због тога ради са два и по пута мање људи од броја који је предвиђен. Истовремено, грађани се обраћају све више и све чешће. У овом тренутку у раду је више од 1500 жалби, што је, и без иједне нове, довољно за више месеци рада. А сваког месеца стижу стотине нових жалби. У таквим условима моји сарадници и ја трудимо се да урадимо највише што можемо.

- ◇ Слободан и независан рад институција, па и Ваше Канцеларије, које контролишу рад државних органа је један од предуслова за успостављање одговорности власти, заштите интереса грађана и јачања владавине права. Можемо ли да направимо кратак пресек од оснивања Ваше Канцеларије 1. јула 2005. године до данас? Има ли позитивних помака, и који су то проблеми са којима се и данас сусрећете?

– Наравно да има помака. Почети су, бар кад је у питању Повереник, били невероватно тешки. Више од пола године Повереник није имао на располагању никакав простор, ни једног сарадника, ни један буџетски динар. Разуме се да данас ствари стоје битно другачије, боље. Али, проблема наравно има. Има их у вези са разним питањима, почев нпр. од одговорности за кршење закона, преко принудног извршења одлука Пове-

◇ Летимичним прегледом жалби које се одосе на непоступање органа власти од којих су тражене информације, видљиво је да се највећи број односи на републичке органе власти (36,9%), органе локалне самоуправе (23,3%) и правосудне органе (14,3%). Због чега је, по Вашем мишљењу, ситуација таква?

– Подаци које наводите су из последњег извештаја који је Повереник поднео Народној скупштини и односе се на 2009. годину. У извештају за 2010. који ћу и ове године, као и обично, до краја марта поднети нешто су другачији. Евидентан је пораст броја жалби против републичких органа који сада износи 41,6%.

Број жалби против различитих органа је у корелацији са концентрацијом за јавност занимљивих информација у њиховим рукама. Та концентрација је свакако највећа код републичких органа. Треба, наравно, имати у виду и чињеницу да се на свим нивоима органима власти подноси велики број, десетине хиљада захтева.

Добро је што се, по свему судећи, све више захтева, тако рећи већина остварује без проблема. Али није добро што значајно расте и број жалби које се подносе Поверенику. У 2009. било их је 1416, а у 2010. години, чак 2068. То говори да морамо још много радити на унапређењу транспарентности у раду органа власти.

Зато стално понављам да право на слободан приступ информацијама не подразумева само коректно поступање са захтевима за приступ информацијама, већ и много више од тога. Подразумева обавезу органа власти да на проактивној основи, не чекајући да то неко захтева, објаве што је могуће више информација о свом раду, на електронским презентацијама, у Информаторима о раду.

◇ *Колико ће Вам ново Упутство о изради информатора о раду државних органа олакшати посао? Шта ново Упутство у квалитативном смислу доноси ?*

– То зависи од тога колико доследно ће га примењивати органи власти. Ако би упутство које сам донео било заиста доследно примењивано јавности би on-line био доступан огроман број информација. То би, уз друге позитивне ефекте, требало да има за последицу и смањење броја жалби које се подносе поверенику.

◇ *Ипак, поражав ли чињеница, да Министарство за државну управу и локалну самоуправу које је надлежно за обезбеђивање извршења Ваших одлука у свом информатору има извршење буџета за 2010. годину на три цифре, а Ваша канцеларија на шест? При том не можемо да се отмемо утиску да ће се министарство стриктно држати Упутства и податке о извршењу буџета ажурирати једном годишње, док Ваша Канцеларија, колико видимо, ради то једном месечно.*

Поздравили сте и Закључак Владе којим се задужењу сви органи државне управе да податке о томе на којој веб страни су објавили њихов информатор о раду доставе Републичком заводу за информатику, за сад се ни по том питању ништа није десило?

– Информације имају смисла једино

ако су актуелне и комплетне. Због тога инсистирам на ажурности Информатора о раду. Закључак Владе који помињете сам наравно поздравио, јер је на линији унапређења права јавности да зна. Мислим да је у интересу не само јавности него и саме Владе да се тај закључак доследно спроводи. Влада то треба да обезбеди. Да ли ће бити тако видећемо.

◇ *Полазећи од аксиома да буџет представља политику огољену од реторике, како коментаристете буџетска „увештања“ за 2011. годину готово свих независних институција. Да ли сте били консултовани у процесу израде буџета ?*

– Да, био сам консултован. И мислим да су буџети независних институција, генерално, престали да буду проблем. Било је смешно што су то икада и били, јер они сви заједно представљају једва видљиву ставку у укупном буџету. Добро је што се буџетске аспирације независних тела, углавном рационалне, уважавају. Али, није добро када се та чињеница преувеличава и користи у некакве „рекламне“ сврхе. То је био разлог да поводом предлога буџета за ову годину јавно реагујем. Наиме, презентирајући тај предлог, министарка финансија је и институцију коју представљам, издвојила у групу независних институција (ДРИ, Управа за јавне набавке, Повереник за информације, Заштитник грађана, Агенција за борбу против корупције, Уставни суд, САНУ, Комисија за заштиту права и Повереник за равноправност) које су, рекла је, „добиле веома значајно

повећање буџета“. Истине ради, проценат повећања буџета повереника знатно је мањи од процента повећања буџета уопште, мањи од просечног повећања буџетских корисника, мањи од планираног процента инфлације и чак и међу независним институцијама вероватно најмањи. Реаговао сам не толико због себе колико због других независних институција као што су нпр. Заштитник грађана или Агенција за борбу против корупције јер су, као директна последица изјаве министарке финансија, у неким медијима њихове буџетске позиције представљене као енормно, чак вишеструко увећане, што такође не одговара истини.

◇ *Скеле на згради Народне Скупштине, Србија се чисти на „Serbia Open“-у, машине у Колубари раде и по 25 сати дневно, за сајбер сајтове се издваја 2,5 милиона динара... Како то изгледа из Ваше перспективе, хоће ли грађани Србије доживети крајњи исход неке од ових афера? И због чега тих исхода, за сада, нема? Због чега су грађани и даље гладни истине, и шта је по Вашем мишљењу главни разлог због којег од 2007. године практично нисмо направили помак на Глобалном индексу перцепције корупције?*

– Мислим да су грађани више гладни правде него истине. Информација имају више него раније, и све више, али не и очекиваних исхода. Одсуство потребних резул-

тата у борби против корупције не треба објашњавати непостојањем средстава, главни разлог је други. Кад буде политичке воље биће и адекватних средстава.

◇ *Стали сте храбро у заштиту Верице Бараћ, али и рекли јасно да се напад суптилно односио на све независне институције у овој држави? Које сметају независне институције у овој земљи?*

– Не мислим да је била потребна храброст да би се реаговало на увредљиви, непотписани новинарски текст управљен против Верице Бараћ. Сматрао сам обавезом да устанем у њену заштиту од приземног, увредљивог, популистичког напада. Осим тога, напад није био усмерен искључиво на њу, имао је шире претензије. Уосталом, текст почиње реченицом – „цела једна мрежа „свезналица“ попут хоботнице данас испија знање народу и просипа обману о својим „открићима“, „препорукама“, „сазнањима“, „прогнозама“. Објективно, то је покушај дисквалификације свих који се баве истраживањем корупције и борбом против ње. Зар у „мрежу“ по логици ствари не спадају сви контролни органи који су решени да раде свој посао? Због тога сам, заједно са колегом Сашом Јанковићем, Заштитником грађана, јавно оценио да је популистичко прозивање Верице Бараћ уз јефтине алузије о „хоботници која испија знање народу и просипа обману“ заправо покушај да се спречи уочавање правих хоботница које ово друштво и његове институције држе у загрљају који угрожава његов опстанак.

◇ *Рекли сте једном приликом да су нам хитно потребни брзи и квалитетни антикорупцијски резултати? Како до њих доћи?*

– Један „рецепт“ за који сам сигуран да је добар је радикално подизање транспарентности у раду власти, поготово у раду јавних предузећа. Ако би тај рецепт био доследно примењен, релативно брзо и без великих трошкова постигли бисмо значајне резултате у борби против корупције. Али, очигледно је да за његову примену недостаје „критична маса“ политичке воље.

◇ У Србији годишње огроман новац нестаје кроз јавне набавке, а да смо при том више од годину дана присуствовали фарси званој „Избор Комисије“. Није ли то пример флагрантне опструкције од стране државних органа према независним институцијама?

– Није лако оценити када је у питању свесна опструкција, када алкавост и неодговорност, када „усклађивање страначких интереса“ и њихова доминација над општим. Али, чињеница је да су пречести примери неодговарајућег односа према стварању кадровских, логистичких, материјалних и других претпоставки за рад надзорних и контролних тела, поготово у, са становишта корупције, „неуралгичној“ области јавних

набавки. Колико је година ДРИ био обична фикција? Са каквим условима и данас ДРИ ради? Са каквим условима ради Управа за јавне набавке? Однос према условима за рад ових и сличних институција мора се битно мењати. Без тога није реално очекивати жељене и неопходне резултате у борби против корупције.

Наравно, против корупције не треба да се боре само независна тела него цео државни апарат. У том контексту веома је индикативна ситуација која се вероватно може „објаснити“ поменути „усклађивањем страначких интереса“. Наиме, ми смо још пре више година у Закону о државним службеницима унели одредбу да се на државне положаје долази путем јавног конкурса, а не простим довођењем страначких кадрова. Нажалост, примена те одредбе одлагана је више пута. Последњи пут је предвиђено да лицима на положају, ако ту нису по спроведеном конкурс, по сили закона престаје радни однос 31. децембра 2010. године. Тај дан је поодавно прошао, посао ни изблиза није завршен. Велики број, можда већина људи на важним положајима, директора управа и дирекција, помоћника министара и сл. налази се у најблаже речено крајње недефинисаном, незаконитом статусу. Зар може бити спорно од каквог је то утицаја на способност такве државне структуре да се бори против било чега, па и против корупције? ●